
MILJØMINISTERIET

Skov- og Naturstyrelsen

Sofie Kirk Kristiansen
Vitus Berings Allè 15,1
2930 Klampenborg

Lindet Statsskovdistrikt
Landsdelscenter Sydjylland
J.nr. SNS-321-01550
Ref. tti
Den 3. juli 2007

**Tilladelse til etablering af en dyrehave på ejendommen "Klelund",
matr. nr. 9 a m.fl. Klelund, Lindknud i Vejen Kommune.**

Afgørelse

Skov- og Naturstyrelsen giver hermed **tilladelse til etablering af en dyrehave på de fredskovspligtige dele** af ejendommen "Klelund", som i alt er på 1.400 ha. De fredskovspligtige dele af ejendommen udgøres af:

- Matr. nr. 1 a Tvilho, Åstrup, 2 d og 3 g Galstho By, V. Starup, 3 g Agerbæk By, Fåborg, 4 e Lintrup By, Holsted, 7 f, 7 g og 9 a Klelund By, Lindknud og 16 a Åstrup By, Åstrup, som er **fredskovspligtige** i deres helhed
- 2 c Galstho By, V. Starup, som er **delvis fredskovspligtig** (2,6 ha fredskov og 6,6 ha ikke fredskov)

Der vedlægges kort som viser projektets placering og omfang; se bilag 1.

Vilkår

Tilladelsen til etablering af en dyrehave i Klelund Plantage sker på vilkår af,

1. at der udarbejdes en forvaltningsplan for dyrehaven, som beskriver formålet med etableringen og hvordan formålet tænkes realiseret, og som skal godkendes af skovlovsmyndigheden,
2. - at etableringen af dyrehaven ikke påbegyndes, herunder bl. a. opsætning af hegn omkring dyrehaven, før end der foreligger en godkendt forvaltningsplan,
3. - at dyrehavedriften, under hensyntagen til den magre og næringsfattige lokalitet, skal medføre en betydelig øget biologisk mangfoldighed, der senest skal kunne konstateres 10 år, efter at yderhegnet omkring dyrehaven er blevet etableret,
4. - at arealet ikke landskabeligt må miste sit præg af skov. Arealer der landskabeligt opfattes som skov kan være relativt lysåbne græssletter med grupperinger af store gamle træer eller arealer med mellemaldrende og gamle træer, der står ganske tæt,
5. - at evt. tilskudsfoder skal frembringes på ikke gødede åbne arealer såsom marker, enge, vildtagre mv. inden for dyrehavens areal, for her-

igennem at sikre at områdets næringsfattige plantesamfund ikke tilføres næringsstoffer, der gradvist kan ændre vegetationens sammensætning.

6. - at offentligheden sikres adgang. Dette indebærer, at alle eksisterende adgangsmuligheder i princippet skal bevares således at en hver form for færdsel, og ophold der tidligere var lovlig også er mulig efter dyrehavens etablering.
7. at ejeren giver Skov- og Naturstyrelsen skriftlig besked indenfor en måned efter såvel starttidspunktet som sluttidspunktet for etableringen af det ydre hegn omkring dyrehaven,
8. at etableringen af dyrehaven evalueres henholdsvis 5 og 10 år efter at yderhegnet omkring dyrehaven er etableret. Ejeren skal i den forbindelse dokumentere om vilkårene for tilladelsen overholdes samt status for opfyldelse af forvaltningsplanens målsætning og gennemførelse (Det betyder, at den løbende overvågning foranlediges og bekostes af ejer). I forbindelse med evalueringen kan der evt. justeres på såvel vilkår som krav til forvaltningsplanen

Såfremt vilkårene ikke overholdes vil der kunne ske helt eller delvist bortfald af dispensationen til dyrehaven. Der vil i givet fald blive truffet særskilt afgørelse efter Skovloven herom.

Forvaltningsplanen skal blandt andet redegøre for følgende forhold:

- a. - en kortlægning af den eksisterende biodiversitet (naturtyper, planteliv og fauna) på dyrehavearealet, herunder fredninger, § 3 – arealer, småbiotoper og vandløb der hører til fredskov, og som ikke er omfattet af Naturbeskyttelsens lovens § 3, fordi de er mindre end de deri fastsatte størrelsesgrænser, Natura 2000 – områder mv.
- b. - en beskrivelse af de kort- og langsigtede mål og ændringer i biodiversiteten med henblik på at sikre og styrke den eksisterende mangfoldighed, der er en følge af en sårbar, mager og næringsfattig lokalitet,
- c. - beskrivelse af hvilke arealer der skal udvikle sig til naturarealer, græsningsskov, hvilke løv- og nåleskovsarealer der skal bevares, etablering af ugødede fodermarker m.m.,
- d. - dyrehavens evt. indvirkning på vildtets frie bevægelighed mv. i området omkring Klelund Plantage,
- e. - beskrivelse af foranstaltninger til beskyttelse og sikring af sårbar natur, herunder imødegåelse af evt. tilskudsforings negative konsekvenser for den eksisterende biodiversitet
- f. - beskrivelse af virkemidlerne for at opnå de skitserede mål, herunder vildtbestandens artssammensætning, påtænkte størrelse og balance med den lokale vegetations bæreevne.

- g. - fastlægning af vildthegets tracé under hensyntagen til dets landskabelige påvirkning
- h. - en kortlægning af offentlighedens lovlige adgangs- og opholdsforhold på tidspunktet for nærværende tilladelse samt en beskrivelse af evt. ændringer efter dyrehavens etablering.
- i. - overvågningsprogram, herunder hvilket parametre der måles på i relation til målsætningen, samt hvorledes måleresultaterne kan anvendes til vurdering af opfyldelse af målsætningen.

Godkendelsen af forvaltningsplanens indhold vil skulle afvente nødvendige dispensationer og tilladelser efter anden lovgivning og vil efterfølgende ske i form af en særskilt afgørelse efter Skovloven.

Afgørelsen er truffet i medfør af § 38, jf. § 8, nr. 4 og § 28 og § 39 i Skovloven (lov nr. 453 af 9. juni 2004).

Denne afgørelse vedrører kun forholdet til Skovloven.

Tilladelsen bortfalder, hvis den ikke er udnyttet senest 5 år efter, at den er meddelt, jf. Skovlovens § 42.

Forholdet til anden lovgivning

Det er Skov- og Naturstyrelsens vurdering, at tilladelse til oprettelse af dyrehaven ikke skal behandles efter reglerne i Jagt- og Vildtforvaltningsloven. Vurderingen er baseret på, at dyrehaven vil være omfattet af Bekendtgørelse om opdræt af hjortedyr, jf. bek. nr. 754 af 28. juli 2005. Hegnet omkring dyrehaven skal derfor opfylde de vilkår om hegn, der findes på bilag 2 i denne bekendtgørelse. Fødevarestyrelsen er myndighed efter denne bekendtgørelse; se bilag 2.

Derudover vil indretning af en dyrehave i Klelund Plantage kræve dispensation/tilladelse fra en række andre love bl.a. Naturbeskyttelsesloven, Planloven, Bekendtgørelse om hjortehold og VMM – bekendtgørelsen m.v.

Vejen Kommune kan oplyse hvilke andre tilladelser, der eventuelt er nødvendige for etablering af dyrehaven.

Redegørelse for sagen

Med brev af 4. juli 2006 har HedeDanmark på Deres vegne ansøgt om tilladelse til etablering af en dyrehave for kronvildt på ejendommen Klelund, matr. nr. 1 a Tvilho, Åstrup, 2 c, 2 d, 2 e og 3 g Galstho By, V. Starup, 3 ak og 3 g Agerbæk By, Fåborg, 4 e Lintrup By, Holsted, 7 f, 7 g og 9 a Klelund By, Lindknud og 16 a Åstrup By, Åstrup.

Ca. 1.400 ha af Klelund Plantages samlede areal på i alt 1.657 ha påtænkes indhegnet til dyrehave for kronvildtet. Af det areal der indhegnes er 19,8 ha ikke fredskovspligtigt og omfattes derfor ikke af afgørelsen. Det drejer sig

om matr. nr. 3 ak Agerbæk By, Fåborg og 2 e Galstho By, V. Starup og del af 2 c Galstho By, V. Starup.

Det fremgår af **ansøgningen**, at formålet med etablering af dyrehaven er ved hjælp af kronvildt at fremme variationen og dynamikken og ikke mindst en større biodiversitet på arealet. Det anføres blandt andet

- - at ejeren af Klelund Plantage påregner at bosætte sig på ejendommen med henblik på at etablere en dyrehave i en unik størrelse med fokus på rekreative og kulturhistoriske parametre.
- - at Klelund Plantage er anlagt i slutningen af 1800 – tallet og har gennem årene dannet ramme om blandt andet fritid og jagt.
- - at boniteten er meget ringe og ligger for rødgrans vedkommende på ca. 4.
- - at det er ejerens forventning med etableringen af dyrehaven og deraf følgende påvirkning af faunaen, at fremme faunaens mangfoldighed samtidig med at der skabes mere variation og dynamik i Klelund Plantage.
- - at det er ejerens intentioner, at offentligheden skal sikres den til enhver tid gældende retslige adgangsret til ejendommen, ligesom der iværksættes forskellige publikumsvenlige tiltag så som P-plads og fugletårn.
- - at Klelund Plantage rummer en bestand af råvildt på omkring 300 stk., samt at den nuværende faste bestand af kronvildt på omkring 25 stk, øges med udsætning af 50 – 100 stk. kronvildt med henblik på opformering til en vinterbestand på ca. 700 stk. kronvildt, samt
- at den planlagte grusgravning i plantagen aflyses

Lindet Statsskovdistrikt har forelagt ansøgningen om etablering af dyrehaven for **Ribe Amt**, der i skrivelse af 6. december 2006, journal nr. 06/1108 har udtalt:

- - at i henhold til Naturbeskyttelseslovens § 23, stk. 2 må "offentlighedens adgang ikke forhindres eller vanskeliggøres. Der må ikke opsættes usædvanlige hegn omkring skove".

Ribe Amt vurderer, at yderhegnet omkring Klelund Plantage er usædvanligt, ligesom det vil hindre vildtets frie passage i området, hvorfor hegnet er omfattet af forbuddet i Naturbeskyttelsesloven,

- - at etableringen af dyrehaven kræver en dispensation efter Naturbeskyttelsesloven, idet plantagen rummer en række § 3 - beskyttede naturområder, bl.a. flere lyngheder og hedemoser med flere sjældne plantearter.

- - at en stor kronvildtbestand kan forårsage skade på de berørte sårbare § 3 – beskyttede naturområder i form af slidtage og overgræsning, ligesom tilskuds fodring om vinteren kan medføre, at vegetations sammensætning i de næringsfattige naturområder ændres som følge af øget næringsstofftilførsel,
- - at et område omkring Nørrebæk, syd for Klelund Plantage, er udpeget som EF – habitatområde nr. 76 (Nørrebæk ved Tvilho).

Selv om Ribe Amt finder behov for naturpleje af habitatområdet, og at dette kunne ske ved afgræsning, vurderer amtet, at afgræsningen dog kan gøre mere skade end gavn, hvis de berørte heder og kilder/rigkær udsættes for slid og overgræsning fra dyrehavens store kronvildtbestand.

Denne frygt bestyrkes yderligt af ejers oplysning om, at habitatområdet er et af de eneste steder, hvor der naturligt er vand til dyrene.

- - at Ribe Amt på møde for Udvalg for Teknik og Miljø den 5. december 2006 har besluttet ikke at anbefale, at distriktet (Lindet Statskovdistrikt) giver tilladelse efter Skovloven til det ansøgte projekt.

Ribe Amts udtalelse af 6. december 2006, journal nr. 06/1108 er sendt i kopi til HedeDanmark.

Begrundelse for afgørelsen

Efter skovlovens § 8, nr. 4 er dyrehold forbudt. Forbuddet gælder dog ikke på arealer, der lovligt kan holdes uden træbevoksning efter lovens § 10. Både husdyrhold, hjortefarme og dyrehaver er forbudt. Efter § 38 kan forbuddet fraviges, når særlige grunde taler for det.

Praksis for dispensation til at etablere nye dyrehaver er meget restriktiv, idet der som udgangspunkt ikke gives dispensation hertil.

I bemærkningerne til Skovloven anføres dog, at som "særlige grunde" til at fravige hovedreglen henregnes natur- og kulturhistoriske anlæg, anlæg i skove med ringe bonitet hvor formålet er jagt, samt anlæg der etableres for at fremme biodiversiteten.

I regionplanen for Ribe amt er de store plantager omkring Hovborg, Starup og Vorbasse (Slauggård, Fromssejer, Høllund Søgård, Hovborg, Klelund og Baldersbæk plantager) kategoriseret som bevaringsværdige kulturmiljøer.

De såkaldte "Københavnplantager" er anlagt af københavnske grossererere med henblik på jagt og fritid. I plantagerne er der opført fine lystgårde og jagtslotte med smukt anlagte landskabelige haver.

I modsætning til de fleste jyske plantager, der er tilplantet i 4-kanter, er Klelund Plantage anlagt i trekanter, adskilt af skovveje, der mødes i 5- og 7-

kantede stjerner. Dette leder tankerne hen imod Parforcejagt, der i sin oprindelig form går ud på med hunde at jage hjorten til den segner af udmattelse.

Plantagens vedproduktion er i ansøgningen anført som svarende til rødgran bonitet ca. 4, hvilket anses for værende på niveau med gennemsnittet for jyske plantager, (evt. lidt over).

Flere steder i ansøgningen gives der udtryk for ønsket om, at bevare og pleje områdets naturværdier, ligesom naturpleje med kronvildt vil fremme variationen og dynamikken og ikke mindst give mulighed for en større mangfoldig fauna.

Hvor plantager/skove hidtil er blevet udviklet med henblik på intensiv træproduktion og deraf følgende forarmning af naturværdierne, er der i de seneste årtier opstået forståelse for vigtigheden af at skove skal tjene flere formål ud over træproduktionen, således være levested for et mangefold af planter og dyr, frembringe rent drikkevand og give rekreative oplevelser til befolkningen.

Med indretning af en dyrehave i Klelund Plantage med kronvildt for at fremme variationen og dynamikken vil der kunne opnås en væsentligt større biodiversitet på arealet ved overgang fra en plantage med hovedvægt på træproduktionen til et område med åbne græsningsarealer og skov, hvor der i stigende grad kan blive taget flersidige hensyn, så som bevaring af gamle træer til henfald og død, lade knækkede og væltede træer henligge til glæde for insekter, svampe og fugle, give plads til "vilde hjørner" hvor skoven kan få lov til at passe sig selv, begrænse anvendelsen af kemiske bekæmpelsesmidler og tilførsel af gødning, ligesom det er muligt at overgå fra renafdrifter til plukhugst drift.

I plantagens sydlige del, jævnfør Ribe Amts bemærkninger, er Natura 2000-område, nr. 87 ("Nørrebæk ved Tvilho") beliggende.

Størstedelen af dette område er under tilgroning, der på sigt vil medføre at lavtvoksende og lyskrævende urter forsvinder, med mindre der iværksættes en skånsom afgræsning.

Ansøger har oplyst, at man har medtaget området, fordi det er et af de eneste steder, hvor der naturligt er vand til dyrene. Ribe Amt vurderer, at dette kan medføre et u hensigtsmæssigt stort slid, der kan bevirke, at vilkårene for de arter og naturtyper, der danner grundlag for udpegningen af områderne, vil blive forringede.

Skov- og Naturstyrelsen finder, at der med de stillede vilkår herunder udarbejdelse af en forvaltningsplan tages behørigt hensyn til, at projektets gennemførelse hverken kommer til at indebære en forringelse af naturtyper eller levesteder for arter eller kommer til at medføre en betydelig forstyrrelse af arter, som Natura 2000-området er udpeget for.

På den baggrund finder Skov- og Naturstyrelsen, at der efter Skovloven kan gives tilladelse til etablering af en dyrehave i Klelund Plantage på de ovennævnte vilkår, der skal sikre, at dyrehavens drift vil øge biodiversiteten.

Spørgsmålet omkring vildtets frie bevægelighed og opsætning af evt. "usædvanlige hegn" jr. Ribe Amts skrivelse af 6. december 2006, indgår ikke i bedømmelsen af ansøgningen, idet disse forhold retligt varetages i Naturbeskyttelseslovens § 23, hvor kommunen er myndighed.

Klagevejledning m.v., jf. § 60 og §§ 62 - 64

Afgørelsen kan påklages til Naturklagenævnet af adressaten for afgørelsen og enhver, som i øvrigt har en individuel væsentlig interesse i sagen.

Klagefristen er 4 uger. Klagen indgives skriftligt til Skov- og Naturstyrelsen, Lindet Statsskovdistrikt, Stensbækvej 29, 6510 Gram, som derefter sender klagen til Naturklagenævnet sammen med afgørelsen og det materiale, der er indgået i sagens bedømmelse. Du vil få besked fra Skov- og Naturstyrelsen, hvis andre end du selv klager.

Det er en betingelse for Naturklagenævnets behandling af en klage, at den der klager indbetaler et gebyr på 500 kr. til nævnet. Klageren vil få en opkrævning på gebyret fra Naturklagenævnet, som skal betales inden 14 dage. Gebyret tilbagebetales, hvis klageren får helt eller delvis medhold. Vejledning om gebyrordningen kan findes på Naturklagenævnets hjemmeside www.nkn.dk

Tilladelsen må ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet. Hvis der klages over afgørelsen, må tilladelsen ikke udnyttes, før Naturklagenævnet har truffet afgørelse eller bestemmer andet.

Hvis du vil indbringe afgørelsen for domstolene, skal sagen anlægges inden 6 måneder fra meddelelsen af afgørelsen.

Du er velkommen til at ringe til Lindet Statsskovdistrikt på tlf. nr. 74826105, hvis du har spørgsmål til afgørelsen.

Med venlig hilsen

Kopi tilsendt:

Direktør Asger Olsen, Søvangen 20, 5884 Gudme
Vejen Kommune, Rådhuspassagen 3, 6600 Vejen
Miljøcenter Ribe, Sorsigvej 35, 6760 Ribe

Skov- og Naturstyrelsen er bemyndiget til at træffe afgørelse på miljøministerens vegne i medfør af § 17, nr. 28 og 29 i bekendtgørelse om henlæggelse af opgaver og beføjelser til Skov- og Naturstyrelsen og Miljøministeriets miljøcentre (nr. 48 af 18. januar 2007).

— Ejendomsgrænse for matr. nr. 9 a m.fl
Klelund By, Lindknud

⚡ Hegnslinien for "Klelund Dyrehave"

□ Ikke fredskovspligtige arealer

**Skov- og Naturstyrelsen
Lindet statsskovdistrikt**

Stensbækvej 29, 6510 Gram
Tlf. 74 82 61 05
Fax. 74 82 61 22

Målforshold: 1:30000	J.Nr. SNS-321-01550		
Matr. nr. 9 a m.fl Klelund By Etablering af dyrehave	Dato	Init.	Godk.
	21.6.2007	TTI	

Krav til yderhegnet omkring dyrehaven i Klelund Plantage

BILAG 2 i bekendtgørelse om opdræt af hjortedyr, jf. bek. nr. 754 af 28. juli 2005.

I. Hegnsmateriale

- 1) Nethegn
 - a. mindste højde 190 cm
- 2) Antal vandrette tråde
 - a. mindst 17 stk.
- 3) Afstand mellem lodrette tråde
 - a. højst 32 cm i opsat tilstand
- 4) Kantråd
 - a. mindste diameter 2,5 mm
 - b. mindste brudstyrke 5.000 N.
- 5) Andre vandrette tråde
 - a. mindste diameter 2,0 mm
 - b. mindste brudstyrke 3.500 N.
- 6) Nethegnets overtråd skal være mindst 200 cm over jorden, eller der skal i 200 cm's højde anbringes en glat tråd med en brudstyrke på mindst 6.200 N. svarende til tråd nr. 8.
- 7) Hegnsmateriale af anden type, herunder flethegn, skal være godkendt af Skov- og Naturstyrelsen..

II. Hegnspæle

- 1) Hegnspæle af træ skal opfylde følgende krav
 - a. mindst 300 cm i længde
 - b. hjørnepæle mindst 14 cm i diameter i top
 - c. mellempæle mindst 10 cm i diameter i top
- 2) Hegnspæle af andet materiale skal være godkendt af Skov- og Naturstyrelsen.

III. Montering

- 1) Pæleafstanden fastsættes efter Skov- og Naturstyrelsens nærmere anvisning under hensyntagen til terræn og opretholdelse af trampolineffekten.
- 2) Hegnet skal monteres på indersiden af mellempælene. Fra den nederste tråd til jorden må der maksimalt være 10 cm. Fra den øverste tråd til pæletoppen skal der være mindst 5 cm.
- 3) Alle indgange skal være forsynet med låger, der kun må være åbne i forbindelse med færdsel ind og ud af indhegningen.

IV. Vedligeholdelse

- 1) Hegnet skal vedligeholdes, så det til enhver tid opfylder ovennævnte krav.

